28 maj 2024



# Visselblåsning i praktiken

## Hur fungerar interna visselblåsarkanaler hos Sveriges myndigheter, regioner och kommuner?

Som del av arbetet med Stödlinjen för visselblåsning har Transparency International Sverige frågat myndigheter, regioner och kommuner om deras interna rapporteringskanaler (”visselblåsarkanaler”). Enkäten skickades ut till alla myndigheter, regioner och kommuner med fler än 49 anställda och gav en genomsnittlig svarsfrekvens på 79%. Fokus för frågorna var rapporteringsvägar, tillgänglighet och möjlighet till anonymitet.

Det kan konstateras att samtliga svaranden anser att de har infört en intern visselblåsarkanal i enlighet med visselblåsarlagen. Men, faktum är att nivån av genomförande varierar. Läs om det i vår rapport.

*”Det är glädjande att se att den nya visselblåsarlagen ger effekt för visselblåsning i praktiken och att myndigheter, regioner och kommuner har etablerat interna visselblåsarkanaler – utmaningen är nu att säkerställa fullgod tillgänglighet och möjlighet att vara anonym, kommenterar Ulrik Åshuvud, generalsekreterare för Transparency International Sverige.”*

### Tillgängliga rapporteringsvägar varierar

Det finns skillnader i vilka rapporteringsvägar som erbjuds trots att lagstiftningen, förutom muntliga och skriftliga alternativ, även kräver att en person ska kunna rapportera vid ett fysiskt möte. Såväl myndigheter som regioner och kommuner behöver se över tillgängliga rapporteringsvägar för att säkerställa regelefterlevnad och för att underlätta för rapporterande personer.

### En av fyra brister i tillgängligheten

En fjärdedel av visselblåsarkanalerna hos myndigheter och regioner finns inte tillgängliga utanför den interna miljön, exempelvis ett intranät. Tillfälligt anställda, praktikanter och konsulter, som omfattas av lagstiftningen, kan därmed ha svårt att nå visselblåsarkanalen. Alla, men främst myndigheter och regioner, behöver se över tillgängligheten av den interna visselblåsarkanalen och säkerställa att alla som omfattas av lagen har både information om och tillgång till kanalerna.

### Möjlighet till anonymitet erbjuds av många – men inte återkoppling

Det finns bra möjligheter till anonymitet hos regioner och kommuner. Sju av tio kommuner uppger att man kan både vara anonym och få återkoppling. Hos regionerna är det hela 81% som uppger samma. Myndigheterna ligger däremot efter. Enbart 39% svarar att de återkopplar på anonyma anmälningar. Hälften av myndigheterna kan ta emot anonyma anmälningar, men erbjuder inte återkoppling.

TI Sverige har tidigare föreslagit att det införs en rapporteringsskyldighet, i första hand för alla arbetsgivare som omfattas av lagstiftningen, och i andra hand enbart för de behöriga myndigheterna, att redovisa statistik på andelen anonyma rapporter som inkommit i förhållande till totala antalet rapporter. Det skulle ge mer kunskap om det finns ett behov av att införa en kompletterande reglering om anonym rapportering.

**Det finns en kunskapslucka**

Resultatet visar att det finns behov av mer kunskap om lagstiftningen både hos de arbetsplatser lagstiftningen berör men även hos de persongrupper lagstiftningen omfattar. En väg till information och stöd är TI Sveriges Stödlinje för visselblåsning som välkomnar alla som vill veta mer om visselblåsning och aktuell lagstiftning.

*”Tillsammans med ansvariga myndigheter och andra aktörer vill TI Sverige stärka informationen och kunskapen om lagstiftningen och dess genomförande. Detta för att säkerställa trygga och ändamålsenliga möjligheter för visselblåsare att rapportera om missförhållanden - däribland korruption, säger Ulrik Åshuvud i en kommentar.”*

**Kontakt:**

Ulrik Åshuvud
Generalsekreterare
ulrik.ashuvud@transparency.se
070-618 71 04

Lotta Rydström
Kanslichef
lotta.rydstrom@transparency.se
072-744 55 58